

Nr 35

Utlåtande i anledning av väckta motioner om formerna för en intensifierad och planmässig social forskning.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 193 av herrar *Tage Johansson* och *Lars Larsson* samt II: 238 av herr *Blomkvist* föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt utredning och förslag beträffande formerna för en intensifierad och planmässig social forskning.

I motionerna framhålles att det trots det ökade välståndet och den ekonomiska utjämningen i vårt land finns många medborgare som har svårt att anpassa sig i samhället. Särskilt oroväckande är den ökade kriminaliteten och det ökade alkoholbruket. Man vet emellertid för litet om orsakerna och vilka behandlingsmetoder, som bör väljas. Man känner icke heller tillräckligt till om åldringarnas reaktioner för att kunna effektivt förbättra åldringsvården. Anpassning till arbetslivet är för många av stor vikt men man vet för litet om de faktorer som här spelar in. Vår i och för sig goda socialstatistik utnyttjas icke tillräckligt. Det behövs ökad social forskning och framför allt större planmässighet i denna forskning. Det finns olika möjligheter att organisera forskningen: forskningsinstitution utan anknytning till undervisning, social högskola eller fristående forskningsinstitut. Vidare bör socionomutbildningen och utbildningen vid universitet och högskolor samordnas bättre.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion I: 193.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från statens råd för samhällsforskning, sociologiska institutionen vid Uppsala universitet, Sydsvenska socialinstitutet och Sveriges socionomförbund.

Statens råd för samhällsforskning understryker vikten av att den sociala forskningen intensifieras och att resultaten av denna forskning, där så befinnes lämpligt, lägges till grund för socialpolitiska åtgärder. Rådet har överblick över hela det samhällsvetenskapliga forskningsområdet och har möjlighet att avgöra på vilka punkter forskningen bör intensifieras. Rådet har placerat två av sina tre forskartjänster på områden, som från socialforskningssynpunkt befunnits angelägna, nämligen inom ämnena kriminologi och ungdomsproblem. Jämväl åldringsforskning och alkoholforskning har uppmärksamrats och understötts av rådet.

Rådet ifrågasätter behovet av det föreslagna forskningsinstitutet. Den samordnande verksamheten synes väl kunna omhänderhas av befintliga

myndigheter och organ. Rådet finner det angelägnare, att ökade medel ställes till förfogande för forskning på det sociala området.

Sociologiska institutionen vid Uppsala universitet finner den föreslagna utredningen synnerligen angelägen. Behovet av social forskning är enormt, och forskningen bör intensifieras både vid universiteten, socialinstituten och vid eventuella speciella forskningsinstitut. Alla har sina fördelar och nackdelar och de olika möjligheterna bör prövas av utredningen.

Sydsvenska socialinstitutet förklarar sig i princip instämma i motionärernas syfte. Det skulle vara mycket värdefullt om forskningen på det sociala området finge större resurser. Starka skäl talar för att en upprustning i första hand bör ske vid universitetsinstitutionerna och socialinstituten. De begränsade personella resurserna bör icke splittras på många olika institutioner. Det vore önskvärt med en bättre samordning inom de statliga utredningarna och att vissa bestämda forskningsarbeten i samband med statliga utredningar »beställdes» hos olika vetenskapliga institutioner.

Institutet anför vidare:

Motionärerna pekar på att sociala forskningsproblem inte bör lösas utan hänsyn till socialinstitutens organisation och verksamhet och framhåller att en bättre samordning mellan socionomutbildningen och utbildningen vid universitet och högskolor är önskvärd. Styrelsen har sig bekant att socionomutbildningskommittén delvis kommer att beröra de av motionärerna antydda problemen. Eftersom denna kommitté beräknat att publicera sitt huvudbetänkande under hösten 1962, anser styrelsen att det finns skäl att avvakta kommitténs ståndpunktstagande.

Socionomförbundet finner de av motionärerna anförda motiven bärande. Forskning och utbildning bör ömsesidigt samordnas och redovisas inom samma institutioner. Det är därför angeläget, att socialinstituten får resurser för forskning och att en eventuell central socialforskningsinstitution får nära anknytning till utbildningsinstitutionerna. En utredning bör kunna anförtros åt den sittande socionomutbildningskommittén. Förbundet tillstyrker motionerna.

Utskottet

För forskning och undervisning i olika ämnen och ämnesområden som berör sociala frågor finnes ett antal lärartjänster, professorer, lektorat och docenturer, vid de högre läroanstalterna. I sådant hänseende kan förutom lärartjänsterna vid socialinstituten nämnas exempelvis professorer i sociologi i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg, åtta docenturer och lektorat i samma ämne i nämnda städer, en docentur i socialantropologi i Uppsala, en professur i Stockholm och en docentur i Lund i ämnet socialpolitik, docenturer i kriminalpolitik och kriminologi i Uppsala respektive Stockholm samt professur i socialmedicin vid samtliga medicinska fakulteter och högskolor med undantag för karolinska institutet. Institutet har emellertid

i sina petita för budgetåret 1962/63 upptagit en professur i ämnet och motion i frågan har väckts vid årets riksdag. Stockholms universitet har vidare begärt en professur i kriminologi varom likaledes väckts en motion.

Det torde icke råda några delade meningar om att det med hänsyn till samhällsutvecklingen i allmänhet och den ökande betydelsen av samhällets insatser på det sociala området är av stor vikt att en effektiv och väl samordnad forskning kan bedrivas på hithörande områden. Ett enligt utskottets mening i detta sammanhang angeläget önskemål är att samhällets åtgärder på socialvårdsområdet blir ingående och fortlöpande vetenskapligt belysta, så att exempelvis behov och verkningar av olika åtgärder kan klarläggas. Härigenom torde största möjliga effektivitet kunna uppnås, och det är med hänsyn till samhällets betydande kostnader för socialvården angeläget att genom ett dylikt klarläggande kunna undvika felinvesteringar. Såvitt utskottet erfarit föreligger i nämnda hänseenden f. n. vissa brister. En starkare anknytning av forskningen till socialvårdssidan synes önskvärd. Frågan vilken väg som bör beträdas för att nå detta syfte är emellertid mycket svårbedömd. Alternativ som diskuterats är att liksom i Danmark inrätta ett fristående särskilt institut för sådan forskning, att, som statens råd för samhällsforskning framhållit såsom mest angeläget, stimulera forskningen vid akademiska institutioner och annorstädes genom ökade medel eller slutligen att knyta forskningen till socialinstitutet. Den år 1960 tillkallade socionomutbildningskommittén har i uppdrag att verkställa utredning rörande socionomutbildningens uppgifter, innehåll och organisation. Utskottet har erfarit att kommittén kommer att i anknytning till sina överväganden beträffande utbildningen beröra spörsmålen om forskning. Även om kommittén icke enligt sina direktiv har att framlägga förslag beträffande forskningen synes det dock sannolikt att det förslag till en ny socionomutbildning som kommittén kommer att framlägga kan ge en viss ny belysning åt frågan hur forskningsverksamheten i framtiden lämpligen bör organiseras. Enligt utskottets mening kan det också ifrågasättas att kommittén, om den så finner lämpligt, hos Kungl. Maj:t begär utvidgning av sitt uppdrag till att gälla jämväl de i motionerna upptagna frågorna. De i motionerna framförda synpunkterna och det material utskottet införskaffat synes därför böra delgivas kommittén, varför utskottet får hemställa,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 193 och II: 238 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att motionerna jämte utskottets utlåtande över desamma måtte överlämnas till socionomutbildningskommittén.

Stockholm den 10 april 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Carl Albert Anderson, Sörlin, Axel Emanuel Andersson, Hellebladh, Ringaby*, Tage Johansson, Nord*, Schött*, Eric Peterson och Gunnar Pettersson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala*, Hamrin i Jönköping*, fru Thunvall, herrar Lundmark*, Björkänge, Keijer*, fru Gunne, herr Börjesson i Glömminge*, fröken Anderson i Lerum*, fru Hörnlund* och herr Edlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.